

Juryrapport Architectuurprijs Nijmegen 2017

Inleiding

Het Architectuurcentrum Nijmegen organiseert, in opdracht van de gemeente Nijmegen, voor de zesde keer de Architectuurprijs Nijmegen. Tot en met 1 december 2017 konden projecten worden aangemeld die in 2016 of 2017 binnen de gemeentegrenzen van Nijmegen gerealiseerd zijn. Met het uitreiken van de Architectuurprijs willen Architectuurcentrum Nijmegen en de gemeente Nijmegen de kwaliteit van architectuur in Nijmegen stimuleren en bij een breed publiek onder de aandacht brengen.

Er zijn 25 geldige inzendingen binnen gekomen, een mooie oogst met een breed scala aan projecten. De vakjury heeft 10 projecten genomineerd voor de Architectuurprijs Nijmegen 2017. Deze dingen mee naar de Architectuurprijs Nijmegen 2017.

De jury heeft de 10 genomineerde projecten bezocht op 15 januari 2018. Hun bevindingen zijn samengevat in dit juryrapport.

Nieuw in deze editie is de Duurzaamheidsprijs, een aanmoedigingsprijs voor een bijzondere duurzaamheidsprestatie. Nijmegen draagt in 2018 de titel 'Green Capital of Europe'. In dat kader wil het Architectuurcentrum Nijmegen met deze aanmoedigingsprijs de aandacht vestigen op bijzondere duurzaamheidsprestaties. In totaal hebben 16 inzendingen aangegeven ook in aanmerking voor deze Duurzaamheidsprijs te willen komen. De jury heeft na een eerste beoordeling 5 projecten geselecteerd met de meest bijzondere duurzaamheidsprestatie, waarvan 4 er tevens genomineerd zijn voor de Architectuurprijs Nijmegen 2017. Ook deze 5 genomineerden voor de Duurzaamheidsprijs zijn bezocht op 15 januari 2018.

De vakjury bestaat uit:

- Voorzitter: Fred Schoorl, directeur Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus (BNA)
- Jurylid – Joost Vos, architect / partner Benthem Crouwel Architects
- Jurylid – Sylvie Deenen, directeur bestuurder bij Idealis
- Jurylid – Peter van Assche, directeur bureau SLA

Bij het bezoeken van de genomineerden werd de jury terzijde gestaan door Paul Goedknegt, stedenbouwkundige bij Gemeente Nijmegen, en Rosalie Thomassen, secretaris van de jury en projectleider Architectuurprijs Nijmegen 2017.

Genomineerden

De 10 genomineerden voor de Architectuurprijs Nijmegen 2017 (in volgorde van aanmelding) zijn:

Kloostertuin Brakkenstein

*

Adres: Heyendaalseweg / Pastoor Wichersstraat, Nijmegen

Architect: diederendirrix, EVA architecten en Kees Tolk Ontwerp

Opdrachtgever: De Nederlandse Provincie Der Paters Jezuïeten

De Lentloperbrug

*

Adres: Oosterhoutsedijk, Lent

Architect: Ney & Poulissens Architects & Engineers

Opdrachtgever: Gemeente Nijmegen

Basisschool de Klokkenberg

*

Adres: Kopseweg 7, Nijmegen

Architect: Bendien / Wierenga architecten

Opdrachtgever: Schoolbestuur basisschool de Klokkenberg

de Lunet, Handelskade

Adres: Kaapstander, Nijmegen

Architect: Vera Yanovshtchinsky architecten

Opdrachtgever: BPD

Onder Onnes

Adres: Hatertseweg; Heiweg; Kamerlingh Onnesstraat, Nijmegen,

Architect: Vera Yanovshtchinsky architecten

Opdrachtgever: Standvast Wonen

EPR Partner

Adres: Transistorweg 2, Nijmegen

Architect: Wiegerinck Architecten

Opdrachtgever: Chezz Partners BV

Villa Lent - plant je vlag

*

Adres: Laauwikstraat 160, Lent

Architect: NEXIT architecten

Opdrachtgever: M. Flendrie

Tandheelkunde, Radboud UMC

*

Adres: Philips van Leydenlaan 25, Nijmegen

Architect: Inbo

Opdrachtgever: Radboud Universiteit, UVB, Nijmegen

KAPKAR/ SF-P7S

*

Adres: Oosterhoutsedijk 88, Lent

Architect: Studio Frank Havermans

Opdrachtgever: Fabrikaat

Zaligebrug

*

Adres: Zaligebrug, Lent

Architect: NEXT architects

Opdrachtgever: Gemeente Nijmegen

* Deze projecten hebben zich tevens gekandideerd voor de Duurzaamheidsprijs.

In verband met een bijzondere duurzaamheidsprestatie bezocht de jury tevens het volgende project:

Van der Valk Hotel, Nijmegen Lent

*

Hertog Eduardplein 4, Lent

Architect: Wiegerinck Architecten

Opdrachtgever: West End Vastgoed BV

Algemeen oordeel van de jury

De jury was onder de indruk van alle bezochte projecten en was aangenaam verrast door de kwaliteit van alle beoordeelde projecten. “Nijmegen zet zich op de kaart, zegt ‘t voort, zegt ‘t voort!” De functies van de genomineerde projecten waren zeer divers en binnen hun categorie zijn het stuk voor stuk uitblinkers. “Zo bouw je een mooie school. Zo bouw je een mooie brug. Zo bouw je een mooi woonhuis, enzovoorts”. Zichtbaar wordt verder dat Nijmegen nu profiteert van plannen die jarenlange voorbereiding vroegen, van Vinex tot Ruimte voor de Rivier. Je ziet dat door flexibiliteit en creativiteit het toneel is gecreëerd waarop architectuur, landschap, erfgoed en natuur kunnen opbloeien. Ten behoeve van de lokale samenleving, gebruikers en natuurlijk opdrachtgevers. Daarbij trekken de ontwikkelingen langs de Waal natuurlijk de meeste aandacht. Alhoewel de gevolgen van de crisis nog steeds zichtbaar zijn – er is daardoor herontwikkeld en/of bezuinigd – is de impuls voor het Nijmeegse duidelijk zichtbaar. Het gaat er nu om de samenhang en kwaliteit verder te ontwikkelen nu de crisis is omgeslagen in een tijd waarin er weer ‘geld op zoek naar projecten’ gaat. Met alle voordelen en gevaren van dien. Nijmegen zit op de goede weg, maar moet de koers op kwaliteit en samenhang goed vasthouden, in samenspraak met de bevolking en zogenaamde ‘stakeholders’.

De jury heeft de inzendingen getoetst volgens het reglement Architectuurprijs Nijmegen 2017. Daarin staan de volgende inhoudelijke toetsingscriteria:

- de wijze waarop het project landschappelijk of stedenbouwkundig is ingepast in de omgeving;
- de architectonische kwaliteit van het project;
- de voorbeeldfunctie van het project in architectonisch opzicht;
- de architectonische vorm, geleding, constructie, licht, kleur- en materiaalgebruik;
- de relatie tussen het bouwwerk en de omgeving;
- de schaal en maatverhoudingen.

Bevindingen per genomineerde

Kanshebbers voor de Architectuurprijs Nijmegen 2017

Kloostertuin Brakkenstein

Wat een fraai geheel. De aangebrachte spreuk ‘Ut Omnes Unum Sint’ (vertaald: dat zij allen één mogen zijn) is zo treffend voor dit project. Het project straalt rust uit, is geestrijk en poëtisch. Op alle niveaus is het project excellent. Alles klopt hier, van opdrachtgever tot uitvoering lijkt hier

alles goed gegaan. Ook de verbinding met de omliggende buurt is door de fraaie, uitnodigende opzet versterkt. Daar hebben de Paters Jezuïeten moed getoond: er is prachtige publieke ruimte aan Nijmegen toegevoegd. Qua excellentie van het vak blinkt dit project uit, iets om als collega-architect jaloers op te zijn en dat is altijd een goed teken.

Het is zeer prettig om hier te zijn en zo zullen de gebruikers het ook zeker ervaren. Om te ervaren dat hier iets bijzonders gebeurt moet je wel het complex inlopen, pas dan voel je de poëzie van de plek. Aan wie er net arriveert en alleen de entree vanaf de straatzijde aan de Heyendaalseweg bekijkt, zou de schitterende ruimte zomaar voorbij kunnen gaan. De jury is erg te spreken over de openheid van het project. De Drukkerij springt eruit, het behoud van het oude gedeelte en de nieuwe toevoeging is ongelooflijk knap uitgevoerd. Het project heeft een sterk Nijmeegs karakter want het past erg goed bij de Nijmeegse identiteit. De integratie van de stedenbouw en architectuur met de kunst en tuin vormen een perfecte harmonie.

De Lentloper

Een mooi gebaar op een goede plek. De doorsteekjes zijn aangename verrassingen die een heel nieuw perspectief bieden op de onderzijde van de brug die qua stijl sterk verschilt van de bovenzijde van de brug. De jury looft het ontwerp, de inpassing en de materialisering. De jury vindt de brug als object prachtig en getuigen van durf en vernieuwing. Minder sterk ervaart de jury wat er gebeurt als je uitzoomt en de omgeving en inpassing mee in ogenschouw neemt. Het is niet evident genoeg wat de brug exact met elkaar verbindt. In de route voor voetganger en fietser wringt wat. Wie naar het westen afbuigt komt terecht in een weiland en een onhandige trap waarmee je als fietser omhoog moet om je route te kunnen vervolgen. Niettemin: wat blijft is de bewondering om wat deze gelauwerde brug toevoegt aan het landschap, de routes en derhalve aan die cruciale brugfunctie: verbinden.

Basisschool De Klokkenberg

Wie voor de school stopt wordt onmiddellijk getroffen door de fraaie sculpturale lijnen. Wat een 'bold statement' in deze chique omgeving, waar de Romeinen doorheen marcheerden. En bij het binnentreden voel je overduidelijk dat deze fraaie school erg fijn is voor de gebruikers. De juryleden hadden maar wat graag hun schooltijd doorgebracht in een gebouw als dit. De jury roemt het metselwerk, het is bijzonder knap hoe hieraan plasticiteit is meegegeven. De opgave was erg lastig, gezien de tegenslagen, de lange aanloop en ook de weerstand uit de buurt. Het is knap dat de kwaliteit hier op het oog niet onder geleden heeft, integendeel. Heldere, lichte klaslokalen, fijne, mooie werkplekken en een bieb om jaloers op te zijn. De jury mist wel de échte symbiose tussen architectuur en onderwijs. De architectuur en het programma versterken elkaar niet duidelijk, er is geen zichtbare samensmelting. Het is niet precies duidelijk hoe de vormgeving van het interieur en de onderwijsopvattingen hand in hand gaan.

de Lunet, Handelskade

Van ver zie je dit gebouw fier aan de Waal staan, als icoon en symbool van de vernieuwing. Stedenbouwkundig een fraaie toevoeging aan de stad. Het geeft Nijmegen meer grootstedelijke allure. Het gebouw neemt als laatste in de reeks van gebouwen aan de Handelskade zijn positie met bravoure in. Het volume is indrukwekkend en de poging om te spelen met de gelaagdheid is erg dapper en vakkundig uitgewerkt. Binnen de mogelijkheden is het project hier goed in geslaagd. De jury vindt het eindresultaat zelfs nog iets te bescheiden. In detail spreekt het project wat minder aan, waardoor het in architectonisch opzicht wat minder een voorbeeldfunctie heeft. De jury vond het net niet spannend genoeg, zeker ook in vergelijking met buitenlandse voorbeelden. Hoe goed het gebouw in zijn stedenbouwkundige context ook functioneert, het wist daarom de jury niet volledig te overtuigen.

Onder Onnes

“Als dit de sociale woningbouw van de toekomst wordt, kom maar op!”, riep één van de juryleden bij het bezoek. En terecht, het is erg knap dat ondanks de gecompliceerde opdracht de architect in deze mix van woningen, zowel koop als huur en zowel hoog- als laagbouw, de eenheid heeft weten te bewaren. Dit was een moeilijke opgave in een gebied dat ook nog eens begrensd wordt door een treurig bedrijventerrein, waardoor het een extra knappe prestatie is. Het spel met de gevels, de materialisering en dimensionering maken het gebouw zonder meer nominatie-waardig. Op een bepaalde manier voelt het project ook afstandelijk en hard. De landschappelijke inbedding en het autovrije gebied doet denken aan gebieden als het GWL-terrein in Amsterdam en het Limos-terrein in Nijmegen. Dat is knap gedaan, al vindt de jury het hier net wat minder ver doorgewerkt.

EPR Partner

Bij aankomst lijkt er een prachtige ‘doos’ geland. Het gebouw klopt volledig tot aan de plint. Er lijkt niets wat hier niet klopt. Het is een object dat heel goed in elkaar zit. Ook hier lijkt de gebruiker van het kantoorgebouw de winnaar. Een heldere gelaagdheid wordt via een fraai trappenhuis verbonden. Het gebouw is generiek van identiteit te noemen en kan daarom bijna in iedere stad een plek vinden. Zo’n gebouw van deze kwaliteit gun je dan ook iedere stad. Wellicht is het wat ‘clean’, maar dat heeft met het specifieke gebruik te maken op deze campus in wording. Het gebouw heeft nog geen stedenbouwkundige inpassing, is geen onderdeel van zijn omgeving. Die inpassing in zijn omgeving gaat nog volgen, maar is nu nog moeilijk te beoordelen. De jury hoopt dat het gebouw de trendsetter is voor de Novio Tech Campus. Als toekomstige ontwikkelaars dit gebouw benutten als uitgangspunt, komt het wel goed met de uitstraling van het gebied.

Villa Lent - plant je vlag

Een gebouw zo goed uitgevoerd als ware het door een meesterkleermaker in elkaar gezet. Villa Lent is architectonisch van een hoog niveau. De drive van de opdrachtgever en creativiteit van de architect maakten dit mogelijk. Het is gedurfd en valt in het Plant Je Vlag gebied op vanwege het hoge kwaliteitsniveau. De jury beschouwt het als absolute winnaar van deze zelfbouwwijk en roemt de voorbeeldfunctie van dit gebouw. Je gunt deze wijk, maar ook de stad en het land meer van deze kwaliteit. De hybride ontmoeting tussen woonhuis en schuur is bijzonder, al werd in de jury ook opgemerkt dat dit ten koste gaat van de schoonheid van de eenvoud. Het past echter wel goed bij de opdracht om het stedelijke en het dorps te verenigen in één gebouw: woning en ‘boerderij’. De vertaling ervan had naar smaak van de jury misschien iets rustiger gemogen. De jury is niet per se onder de indruk van de inpassing van Villa Lent in zijn omgeving, iets wat vaker is opgevallen in deze wijk.

Tandheelkunde, Radboud UMC

Een prachtige transformatie van een brutalistisch gebouw tot een licht, uitnodigend en groots zorg- en onderwijsgebouw. De jury was al onder de indruk bij het benaderen van dit gebouw, maar viel binnen van de ene in de andere aangename verrassing. Natuurlijk is er de bijzondere duurzaamheidsprestatie met aanzienlijke verlaging van bijvoorbeeld het energieverbruik. De gedurfde keuze voor behoud is op een buitengewone manier uitgevoerd, waarbij steeds slim is gekozen voor combinaties van oud en nieuw. Het project vervult in die zin een duidelijke voorbeeldfunctie en is een pleidooi voor het vaker hergebruiken van gebouwen uit deze categorie. Ook de manier waarop het interieur is aangepakt – de tapijten, de verlichting, de uitsparingen – zijn een feest. Anderzijds maakt het dit voor de jury wel lastig te bepalen wiens verdienste dit is: zoveel overmaat, zoveel materiaal en robuustheid, kan dat wel misgaan? Het

oude ontwerp is in dit geval ontzettend sterk in zijn soort, de herbestemming opvallend en – zoals gezegd - het interieurontwerp fraai. De jury roemt daarom alle betrokkenen. Er was wel wat discussie over de inpassing van de trap in de entreehal. Het lijkt een breuk met het verder zeer heldere ontwerp. Een frivoliteit of bewuste 'disharmonie'? Op de verdiepingen is het ontwerp duidelijk meer ingetogen, met een kwaliteit die geen frivoliteit nodig heeft.

KAPKAR/ SF-P7S

Het gebouw valt op in het rijtje van genomineerden, qua schaal en budget is het vele malen kleiner dan de rest en zou daardoor in de beoordeling al gauw tussen de wal en het schip kunnen vallen. Maar daarvan is geen sprake. Het scoort volgens de jury hoog op bijna alle criteria. Zeker ook ten aanzien van sociale duurzaamheid en circulariteit. Alles klopt, het verhaal en de uitwerking ervan is zeer sterk. De kenmerkende elementen uit de historische omgeving zijn op een prachtige wijze vertaald. De jury roemt de impact van het gebouw in vergelijking tot het zeer beperkte budget. Aangenaam verrassend is ook het vakmanschap dat hier bewust gezocht wordt, van de dragers tot aan de vernuftige raamsluitingen aan toe. Jammer dat er nog weinig opvolgers in het gebied zijn.

Zaligebrug

Deze brug werd bij hoogwater een fenomeen van 'burgerlijke ongehoorzaamheid'. Iedereen wilde over de stapstenen. De brug beweegt mensen en beweegt met het landschap. Daardoor staat hij zo fraai in zijn landschap. Het object lijkt bijna een kunstwerk en bij een eerste beoordeling niet zozeer een functioneel object. Een enkel jurylid was verbaasd over het feit dat de brug onderstroomt bij hoogwater, omdat dit ogenschijnlijk ten koste gaat van de functionaliteit. Het verhaal achter deze keuzes haalt deze twijfels weg. De jury vindt de naam treffend, ook al verwijst deze slechts naar de straat die naar de brug toeloopt. Het is oprecht een zalige brug, maar tegelijk ook een prettig ongehoorzame brug. En daarmee een echo van het dynamische rivierenlandschap, dat schoonheid paart aan de 'waterwolf'. Het repertoire van bruggen is weer verrijkt.

Kanshebber voor de Duurzaamheidsprijs

Van der Valk Hotel, Nijmegen Lent

De jury vindt het erg bijzonder en hoopgevend dat duurzaamheid echt zijn plek heeft gevonden in dit veelkleurige familiebedrijf. Met deze nieuwkomer hebben de opdrachtgevers voor deze Van Der Valk voor een echte identiteitswijziging gekozen, die wellicht nog niet is doorgesijpeld naar het algemene imago. In die ontwikkeling vervult het hotel een voorbeeldfunctie, niet alleen in het familiebedrijf maar ook in de hotelwereld als geheel. Familiebedrijven horen aan de toekomst te denken, die meer is dan geld alleen. Van der Valk Hotel Nijmegen Lent loopt hierin stoer voorop. Er zijn tal van keuzen gemaakt, om het meest duurzame hotel van Nederland gewoon te gaan maken. Vernieuwend zijn bijvoorbeeld de wijze waarop de warmte van afzuigkappen wordt afgevoerd voor toepassing elders in het gebouw en het hergebruik van alle vetten en afvalstromen in de keuken. Ook uit sympathieke ecologische maatregelen (nestkasten en bijenhôtels) blijkt het belang dat er is gehecht aan duurzaamheid. In zowel het ontwerp als in de bedrijfsvoering is duurzaamheid een duidelijke factor en het is erg duidelijk dat er heel goed is nagedacht over planet en profit aspecten van duurzaamheid. En de praktische grenzen daarvan. Het behalen van het BREEAM Excellent label is in de wereld van bouwen wellicht niet meer zo bijzonder. Dat het hier als uitgangspunt is genomen voor een commercieel hotelbedrijf is dat wel. Zeker, omdat het hotel dit niet per se nodig heeft om zich te onderscheiden in de markt. De jury hoopt dat in de familie en breder in de hotelbranche hierdoor duurzaam (en circulair) bouwen de norm wordt.

Winnaars en eervolle vermeldingen

De jury heeft de navolgende projecten geselecteerd als winnaar.

Duurzaamheidsprijs 2017

Van der Valk Hotel, Nijmegen Lent

Architect: Wiegerinck Architecten

Opdrachtgever: West End Vastgoed BV

De jury was aangenaam verrast door de wijze waarop in dit familiebedrijf duurzaamheid als cruciaal uitgangspunt is meegenomen in de realisatie in dit nieuwe hotel. Met het uitreiken van de Duurzaamheidsprijs 2017 wil de jury het bedrijf aanmoedigen deze trend nog ver door te zetten en zo te dienen als voorbeeld voor de hele hotelbranche.

Een eervolle vermelding gaat uit naar

Kloostertuin Brakkenstein

Architect: diederendirrix, EVA architecten en Kees Tolk Ontwerp

Opdrachtgever: De Nederlandse Provincie Der Paters Jezuïeten

Qua excellentie blinkt dit project op alle niveaus dusdanig uit dat de juryleden een bijzondere eervolle vermelding willen laten uitgaan naar dit project.

Winnaar Architectuurprijs Nijmegen 2017

Tandheelkunde, Radboud UMC

Architect: Inbo

Opdrachtgever: Radboud Universiteit, UVB, Nijmegen

Doorslaggevend bij deze beoordeling was de voorbeeldfunctie van dit project, een unieke prestatie op het gebied van hergebruik en het bijzonder hoogstaande niveau van uitvoering.

Nijmegen, januari 2018

© Architectuurcentrum Nijmegen